

EL PAPER DELS PARES EN L'EDUCACIÓ DELS SEUS FILLS

DE QUÈ PARLAREM ?

1- Què s'entén per pre-adolescència i adolescència ?

Etapa cada vegada més llarga en els països desenvolupats, amb diferències inter personals però amb alguns trets comuns.

2- Característiques del desenvolupament psicològic dels adolescents.

No parlarem dels aspectes evidents de la maduració física o només d'alguns dels que hi repercuteixen directament. Tampoc parlarem de patologies greus del comportament, ni de dependències tòxiques. Només de les característiques més comuns i compartides.

3- Pautes que poden facilitar la relació a casa i a l'institut.

Comentarem alguns models de participació que poden facilitar i millorar les relacions. No es tracta de parlar de com aconseguir que facin el que nosaltres volem, si no que puguin actuar de manera raonable i amb criteri.

1- QUÈ S'ENTÉN PER ADOLESCÈNCIA ?

L'adolescència és l'etapa de la vida que s'inicia amb la pubertat (canvis que porten a la maduresa fisiològica) i acaba quan s'aconsegueix l'estatus social d'adult (responsabilitat, independència, integració laboral ...)

Aquest pas de la infantesa a l'edat adulta té característiques diferencials segons l'època i la cultura en que es desenvolupa. A la nostra societat és un període llarg que permet als adolescents obtenir la preparació i formació per integrar-se a la vida laboral, força complicada i precària.

S'allarga la vida mitjana de les persones a les societats desenvolupades i, per tant, es van allargant totes les etapes.

No podem dir que sigui una etapa homogènia, fins el punt que es pot afirmar que no hi ha adolescència, si no adolescents. Cadascun amb la seva manera d'enfrontar-se a aquesta etapa de transició

2- CARACTERÍSTIQUES DEL DESENVOLUPAMENT PSICOLÒGIC DELS ADOLESCENTS

- Època de canvis en el cos, en el sistema hormonal, en el nivell d'activitat, en els comportaments, en les relacions.
- La característica clau és l'AUTOAFIRMACIÓ que els portarà a sentir-se diferents i “rebotar-se”, volent abatre tot el que comporti autoritat. Es la necessitat de fer o pensar coses perquè volen, no perquè els ho manen. Aquestes demostracions són normals. Cal atorgar-los certa autonomia per a prendre decisions i no agreujar les relacions amb l'exercici exagerat de l'autoafirmació.

Aquest procés d'autoafirmació els portarà a :

1. **Formació de la identitat** o **personalització**: buscar la resposta a les grans preguntes de la vida : **qui sóc i què vull ser i fer**. Això orientarà la seva conducta quan ho tingui clar, però per poder donar resposta a aquestes preguntes cal que hagi assolit un nivell d'abstracció suficient que li permeti projectar-se en el futur, imaginar-se i proposar-se un camí per a aconseguir-ho. Aquest mateix nivell d'abstracció i raonament li cal per avançar en el camí de la consciència moral que no vol dir l'acceptació de les normes per por al càstig si no l'adquisició de l'ètica que comporta la dignitat humana.
2. **Autonomia / Independència** (Dependència en l'infant cap a la independència en el pre-adolescent i adolescent)
3. **Desenvolupament intel·lectual paral·lel al físic**
Etapa de les operacions formals que facilita el raonament. No tothom hi arriba, depèn de la capacitat, no de les ganes.

Com ?

Per seguir el procés que els porti a construir-se com a persones independents no parteixen de zero. Tots els nois i noies tenen una història en la que han intervingut factors hereditaris (codi genètic determinarà el ritme vital que comportarà un temperament determinat) i ambientals (desenvolupament de les aptituds i habilitats mitjançant l'aprenentatge, experiència social, relacions amb els pares, diferents formes de relació afectiva que hagi establert...).

Tot aquest procés el fa avançar i retrocedir de manera que sembla permanentment desorientat i, de fet, s'hi sent. Els estats d'humor canviants i la necessitat d'activitat variable, ajuden a tenir la sensació d'instabilitat.

En aquest procés de personalització hi ha **tres punts bàsics de referència : els pares , els amics i els adults no imposats.**

Els pares passen de ser perfectes, com els veien a la infantesa, a ser “discutibles”. Els han desmitificat i els seus valors, opinions i creences deixen de ser els millors.

Passen de ser necessaris (dependència per a la supervivència i l’afectivitat) a ser innecessaris i, sovint, una càrrega.

Els amics són fruit d’una certa llibertat d’elecció (alguns són els companys de l’institut, però n’hi ha d’altres). Els sent com a seus perquè els ha escollit o l’han escollit a ell o ella. Formar part d’un grup, d’una colla d’iguals és bàsic : pot compartir les seves experiències i neguits sense por de ser criticat excessivament. Hi ha un preu : compartir els criteris del grup i, per tant, dependència del grup i independència de la família.

Els adults no imposats són aquelles persones amb les quals estableix vincles afectius per admiració (professors amb qui “connecta” bé, líders , ídols a imitar ...). La pèrdua de la confiança total en els pares que li donava seguretat per saber el que era bo i el que era dolent, la busca ara en aquestes persones. La seva influència pot ser positiva o negativa.

Per mitjà de la negació de les normes, l’enfrontament a les opinions dels altres i dels errors en la presa de decisions, els adolescents van adquirint la seva pròpia identitat.

3-PAUTES QUE PODEN FACILITAR LES RELACIONS A CASA I A L'IES

Els nostres pre-adolescents i adolescents han crescut en una família i hi ha molts models de família. La manera com haurem encarrilat l'educació en el sí de la família, fins avui, condicionarà les possibilitats de creixement personal dels nostres adolescents i les maneres com s'enfrontin a la necessitat d'autoafirmar-se per aconseguir la seva identitat.

Analitzarem breument les tres maneres més habituals que tenen les famílies d'enfocar les seves relacions :

- **famílies amb model de participació autoritari** : exigents, rígids, comunicació difícil, molt control amb normes i càstigs i poc raonar-ho, només imposar-ho : els adults manen clarament, no es pot discutir gairebé res, sobreprotegeixen perquè no deixen decidir, penalitzen l'error ...
- **famílies amb model de participació democràtic** : exigència però receptivitat, possibilitat d'expressar-se amb franquesa, control amb grau de confiança, facilitar l'adquisició d'hàbits de participació, repartiment de tasques i responsabilitats, sensació de participar al bé comú entre tots, normes pel que és necessari, clares i acordades, possibilitat de negociar i pactar, no rigidesa...
- **famílies amb model de participació permissiu** : poca exigència, permissivitat, poc control, excessiva confiança en tot el que fan els fills, despreocupació, poca o cap unitat de criteri entre els pares, no referències ni normes ...

Segons sigui el model de participació dels membres de la família de referència dels nostres adolescents, les possibilitats d'evolucionar seran diferents. Els conflictes hi seran, però alguns es convertiran en problemes i altres seran l'ocasió per a créixer personalment.

A la tipologia de família 1 i a la 3, les possibilitats de convertir els conflictes en problemes serà més gran.

COMENTARIS I EXEMPLES

- La por i les mentides
- La rebel·lia i les fugues
- El fet de passar de tot perquè no hi ha referències o n'hi ha massa

Mai no s'aconsegueix amb disciplina allò que ha de sorgir de les relacions afectives i de confiança mútua.

ALGUNES PAUTES SOBRE EL TRACTE

- 1- **Facilitar la comunicació.** És la pitjor època i cal evitar el tancament. És important que els comuniquem les nostres experiències diàries i com enfrontem el que ens preocupa. Cap sermó i alguns consells en el moment oportú. Evitar que totes les converses acabin en recriminació. No forçar respostes, ens arisquem a rebre mentides. Aquesta comunicació cal ampliar-la a l'àmbit de l'IES, en sentit de col·laboració.
- 2- **To de confiança.** No confondre amb manca de respecte, sinó amb familiaritat. Refiar-nos d'ells/elles i demostrar-ho amb encàrrecs concrets.
- 3- **Resaltar els valors i virtuds que tenen.** Que sàpiguen que ens hem adonat del que saben fer perquè hem inculcat uns hàbits que es puguin millorar a l'Institut. Que tinguin ocasió de millorar la seva auto-imatge i no sentir-se permanentment desgraciats. En aquest punt l'ajut educador del professorat és vital.
- 4- **No culpabilitzar-los de les nostres frustracions.** Potser esperàvem altres coses d'ell/elles però cal ser realistes.
- 5- **Equilibrar l'estimació i l'acceptació : ser tolerants.** Acceptar-los com són i fer-los propostes de millora, amb acords. Mai posar preu ni condicions a l'estimació. No els hem escollit així però ells tampoc a nosaltres. Tenir normes però saber negociar. Evitar els enfrontaments immediats, posposar les reaccions i raonar i parlar després.
- 6- **Transmetre bones maneres i bon tracte :**
 - Ser amables, no convertir la nostra llar en “el regne de la queixa”
 - Tenir certa confiança en el futur
 - Transmetre seguretat i tranquil·litat alhora que siguem vitals i no pas conformistes .

I un llarg etc.

Ho deixem aquí perquè els nostres fills d'aquestes edats són un PROJECTE i hi ha moltes coses més a dir d'aquesta etapa del desenvolupament. El que ens ha de quedar clar és que no els hem de tractar com un projecte sinó

com la REALITAT que són avui i **mirar de gaudir amb ells d'aquesta època de transició en lloc de patir-la.**